

2. Психологія життєвої кризи. (1998). Відп. ред. Т.М. Титаренко. Київ: Агрпромовидав України. 348 с.

В. В. Кобильченко, м. Київ,
vadimvk@ukr.net

І. М. Омельченко, м. Київ,
iraomel210781@ukr.net

ІНКЛЮЗИВНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НОВА ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Реформування та модернізація освіти в Україні відбувається згідно з демократичними пріоритетами, які засвідчують право кожної дитини з особливими освітніми потребами на навчання у закладах загальної середньої освіти (далі ЗЗСО) за місцем проживання. Система освіти, яка передбачає надання освітніх послуг в умовах ЗЗСО отримала назву інклюзивної освіти (наразі -інклюзивне навчання).

Основною метою інклюзивного навчання є досягнення якісних змін в особистісному розвитку дітей цієї категорії. Передбачається здійснення змін освітньої системи, а не дитини. Однак інклюзивність не означає асиміляцію чи прагнення зробити всіх однаковими, її ключовий компонент - гнучкість, врахування особистісних характеристик, що визначають темп навчання кожної дитини.

Навчання в інклюзивних класах дітей з особливими освітніми потребами, з одного боку, допомагає їм адаптуватися до нормальних життєвих ситуацій, позбутися почуття ізоляції, відчуження, сприяє зникненню соціальних бар'єрів та інтеграції в соціум, з іншого боку - вчить учнівську громаду школи спілкуватися та працювати разом, формує в них почуття відповідальності за товаришів, які потребують не лише допомоги, а насамперед - прийняття та визнання. Інклюзивна освіта передбачає розширення участі всіх дітей, зокрема з особливостями пізнавального розвитку, в освітньому процесі. Вона передбачає істотні зміни в культурі, політиці та практичній діяльності шкіл [2, 190-205].

Широке впровадження інклюзивного навчання зумовило необхідність підготовки фахівців до роботи в інклюзивному навчальному середовищі та необхідність увести в систему психологічної підготовки відповідну дисципліну.

Натепер нова навчальна дисципліна викладається в різних закладах вищої освіти України, зокрема в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, і, навіть, в Національному університеті водного господарства та природокористування. Вона викладається для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності: 053 Психологія, однак, зауважимо, в різних ЗВО отримала різні назви: «Психологія інклюзивної та спеціальної освіти», «Психологічний супровід інклюзивної освіти», «Психологія інклюзивного навчання», «Психологія інклюзії» тощо. Крім того, в більшості ЗВО дана дисципліна є вибірковою.

Аналізуючи зміст різних робочих навчальних програм з даної дисципліни, ми прийшли до висновку, що в їх змісті домінує інклюзія і зовсім мало психології.

Разом з тим, прикладний характер даної науки, її спрямованість на вирішення актуальних і важливих завдань інклюзивного навчання не повинні перетворювати її в якийсь утилітарний придаток практики. Прикладне використання науки прямо залежить від розвиненості її концептуальної бази.

Потрібна була досить тривала еволюція самої практики, перш ніж прийшло усвідомлення необхідності глибоких і всебічних знань про особливості порушеного психічного розвитку різних груп дітей як важливого фактора ефективної навчально-виховної роботи з ними. Але й цього виявилось недостатньо, тому що сама психологія інклюзії повинна була досягти того рівня зрілості, при якому змогла б відповісти на запити й потреби практики. Шляхи розвитку психології інклюзії визначаються переплетенням двох еволюційних рядів, які постійно взаємодіють між собою, - системи інклюзивного навчання й самого психологічного знання.

Саме тому вона має тісні міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами, як «Психологія», «Спеціальна психологія», «Педагогічна психологія», «Педагогіка», «Соціальна педагогіка» і т.д.

Натепер необхідне формальне закріплення становлення цієї своєрідної галузі психології, що триває в Україні вже декілька десятиліть, і яка увібрала в себе практичний досвід й наукові досягнення, що нагромадилися за цей час.

Виникає потреба в узагальненні й систематизації нових знань, що поєднують безліч різнорідних речей або процесів, абстрагуючись від безлічі їхніх особливостей, які є несуттєвими.

На нашу думку, дана дисципліна вже виокремилась в самостійну галузь психології, відтак доцільною буде назва «Інклюзивна психологія», що корелюється з назвами «Спеціальна психологія», «Педагогічна психологія» і т.п. Інклюзивна психологія вийшла з практики інклюзії, але має стати одним із напрямків науково-прикладної психології.

Вважаємо, що наразі назріла потреба поглянути на інклюзивну психологію як на наукову дисципліну цілісно. Відтак, постає завдання в підготовці підручника для закладів вищої освіти, в якому має бути узагальнено представлений предмет нової наукової дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Кобильченко В. В., Омельченко І. М. Спеціальна психологія : підручник. Київ : ВЦ «Академія». 2020. 224 с.
2. Синьов В. М., Шульженко Д. І. Психологія інклюзивної освіти учнів зі спектром інтелектуальних та аутистичних порушень. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2017. Вип. 9(2). С. 190-205. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2017_9%282%29__21